

DISTRIBUCE KONTAMINOVANÝCH MÍST VE SPRÁVNÍCH OBVODECH ORP KRAJE VYSOČINA PODLE VYHODNOCENÝCH KATEGORIÍ PRIORITY

Ministerstvo životního prostředí

Inventarizace kontaminovaných míst (projekt NIKM2) byla v prosinci 2021 dokončena na 100 % plochy ČR (77 okresů). Představujeme výstup týkající se distribuce evidovaných / inventarizovaných kontaminovaných a potenciálně kontaminovaných míst (KM; PKM¹) ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností (SO ORP) s již dokončenou inventarizací. Projekt inventarizace vč. krajských zpráv a zprávy za celé území ČR byl dokončen 31.12.2021. Inventarizovaná plocha je menší než plocha ČR – inventarizace se neprovádí na území vojenských výcvikových prostorů (Ministerstvo obrany ČR si vede vlastní evidenci kontaminovaných míst).

Pro jednotlivé SO ORP uvádíme grafický výstup zachycující lokalizaci a hustotu KM (vyjádřeno jako počet/100 km²) pro jednotlivé kategorie resp. skupiny kategorií vyhodnocené podle Metodického pokynu MŽP č. 1/2021. Každá hodnocená lokalita je jednoznačně zařazena do kategorie podle toho, jaký další postup vyžaduje v závislosti na její předpokládané či ověřené kontaminaci a na důsledcích či možných důsledcích této kontaminace pro lidské zdraví a životní prostředí. Jsou rozlišovány tři základní kategorie lokalit - lokality kontaminované (A), potenciálně kontaminované (P) anebo nekontaminované (N). Každá z těchto tří základních kategorií je ještě podrobněji členěna. Lokality kategorie A1, nebo A2 či A3 jsou ty, u nichž kontaminace znamená existující a potvrzený problém. U lokalit P1 až P4 znamená kontaminace problém potenciální, není dostatek informací pro definitivní závěry. Skutečnou závažnost kontaminace musí u této kategorie ověřit průzkum a/nebo analýza rizik. Lokality kategorie N0, N1, N2 nevyžadují žádný zásah. Niže uvedená tabulka (viz příloha 1 k MP MŽP) obsahuje podrobnosti ke kategorizaci KM.

Tab. R1 – KLASIFIKAČNÍ MATRICE Kategorizace kontaminovaných míst podle dalšího postupu

1	2	3		
		základní kód	3. priority	řád priority
situace v lokality: charakteristika prozkoumanosti lokality a aktuálních či potenciálních důsledků kontaminace	charakter dalšího postupu	A	3	podle úrovně a charakteru potvrzené či předpokládané kontaminace, podle podmínek migrace znečištěné lokality
- potvrzeno aktuální neakceptovatelné riziko pro lidské zdraví ² , vyplývající z kontaminace lokality při jejím současném způsobu využívání, nebo - potvrzeno šíření kontaminace, hrozící vznikem neakceptovatelného zdravotního rizika	nápravné opatření ¹ je nutné	A	2	podle podmínek migrace znečištěné lokality a podle významnosti ohrožených zájmů (v rozsahu hodnocení priorit v databázi SEKM je včleněn automatický skórovací systém, hodnotící závažnost uvedené faktory)
- potvrzena kontaminace nad úroveň legislativou stanovených koncentračních limitů ^{2,3} nebo - nemožnost využívání lokality v souladu s platným územním plánem ⁴ , nebo - je potvrzeno šíření kontaminace ze znečištěné lokality	nápravné opatření ¹ je žádoucí	A	1	(v rozsahu hodnocení priorit v databázi SEKM je včleněn automatický skórovací systém, hodnotící závažnost uvedené faktory)
kontaminace je potvrzena, avšak žádná ze situací výše - není aktuální riziko pro lidské zdraví ani rozpor s legislativou, avšak jde o obecný nesoulad se zájmy ochrany životního prostředí nebo s jinými zájmy, chráněnými podle zvláštních předpisů ⁵	nutný je průzkum kontaminace	P	4	
nedostatečné informace pro hodnocení a pro definitivní závěry – zatím nelze vyloučit nezbytnost nápravného opatření	na lokalitu je tedy nutno nahlížet jako na potenciálně kontaminovanou	P	3	
kontaminace je potvrzena orientačním vzorkováním, avšak nedostatečný rozsah informací neumožňuje definitivní závěry	nutný je průzkum kontaminace	P	2	
kontaminace je potvrzena, není aktuální riziko pro lidské zdraví, není rozpor s legislativou či s jinými zájmy, zatím však neznáme, zda se kontaminace šíří či nikoliv - nutnost nápravného opatření zatím nelze vyloučit	nutnost institucionální kontroly způsobu využívání lokality	P	1	
kontaminace, která by mohla znamenat vznik neakceptovatelného zdravotního rizika v případě změny funkčního využívání lokality či dotčeného okolí na více citlivě ve srovnání s využitím současným ⁶	není nutný žádný zásah	N	2	
nádpozadová, avšak nízká kontaminace – žádné zdravotní riziko, žádný rozpor s legislativou či s jinými zájmy, žádné omezení multifunkčního využívání lokality		N	1	
známá historie využívání lokality prakticky vylučuje riziko kontaminace nad úroveň pozadí		N	0	
průzkumem je potvrzena neexistence kontaminace nad úroveň pozadí		N	0	

¹ Pod pojmem nápravné opatření je zde nutno rozumět všechny možné druhy zásahu, vedoucího k redukcí rizik. Tedy nejen sanaci kontaminace, ale i vhodné náhradní řešení (například zajištění nezávadné pitné vody z náhradního zdroje, nebo změna funkčního využívání území).

² Překročení legislativou stanovených koncentračních limitů pro potraviny či pro pitnou vodu se považuje vždy za neakceptovatelné riziko pro lidské zdraví.

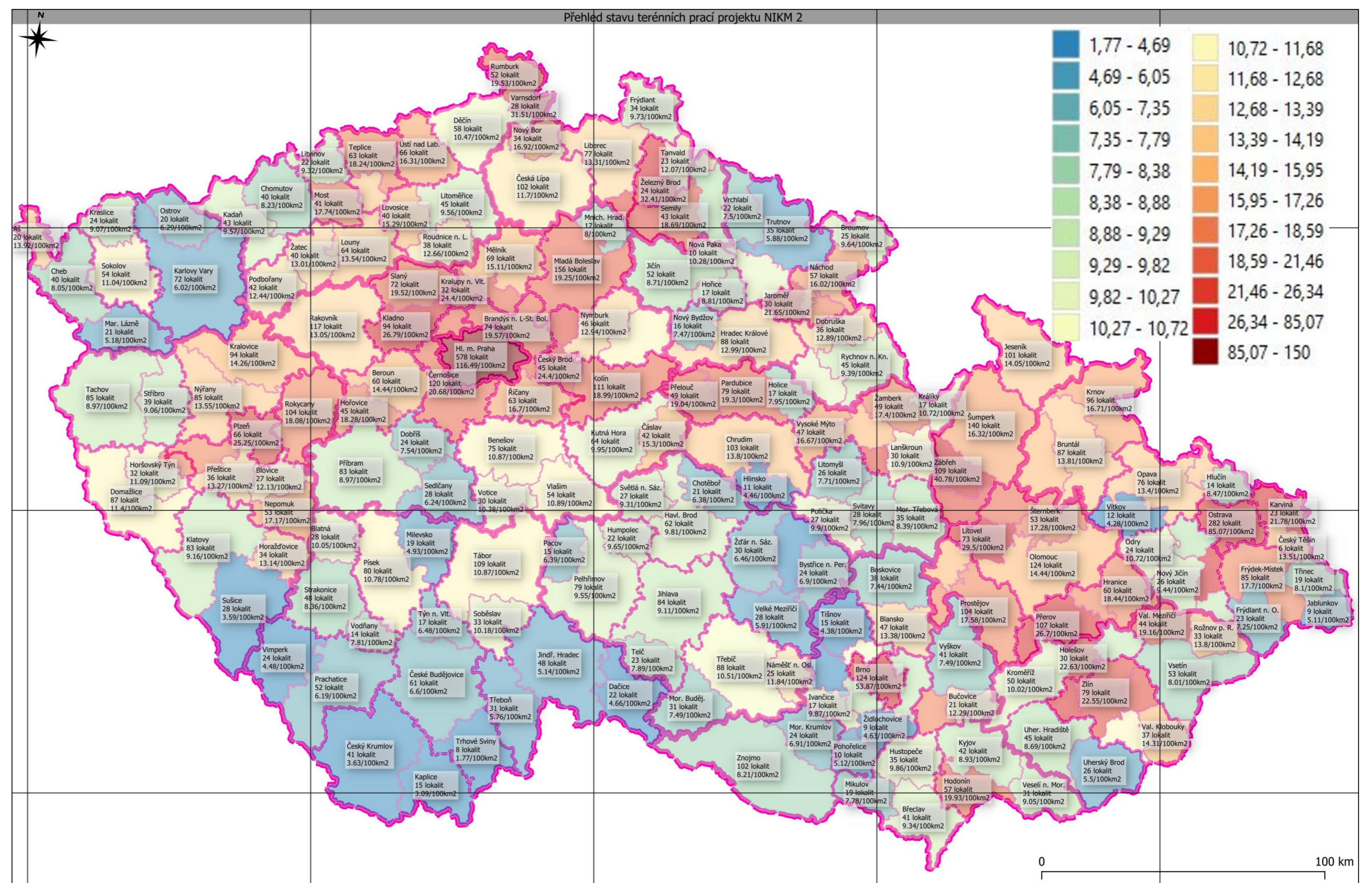
³ Jakýkoliv legislativou definovaný koncentrační limit, vztahující se ke kontaminované složce životního prostředí.

⁴ Například: využívání lokality podle územního plánu by znamenalo neakceptovatelné zdravotní riziko. Jiný příklad: skládka blokuje zástavbu území podle územního plánu.

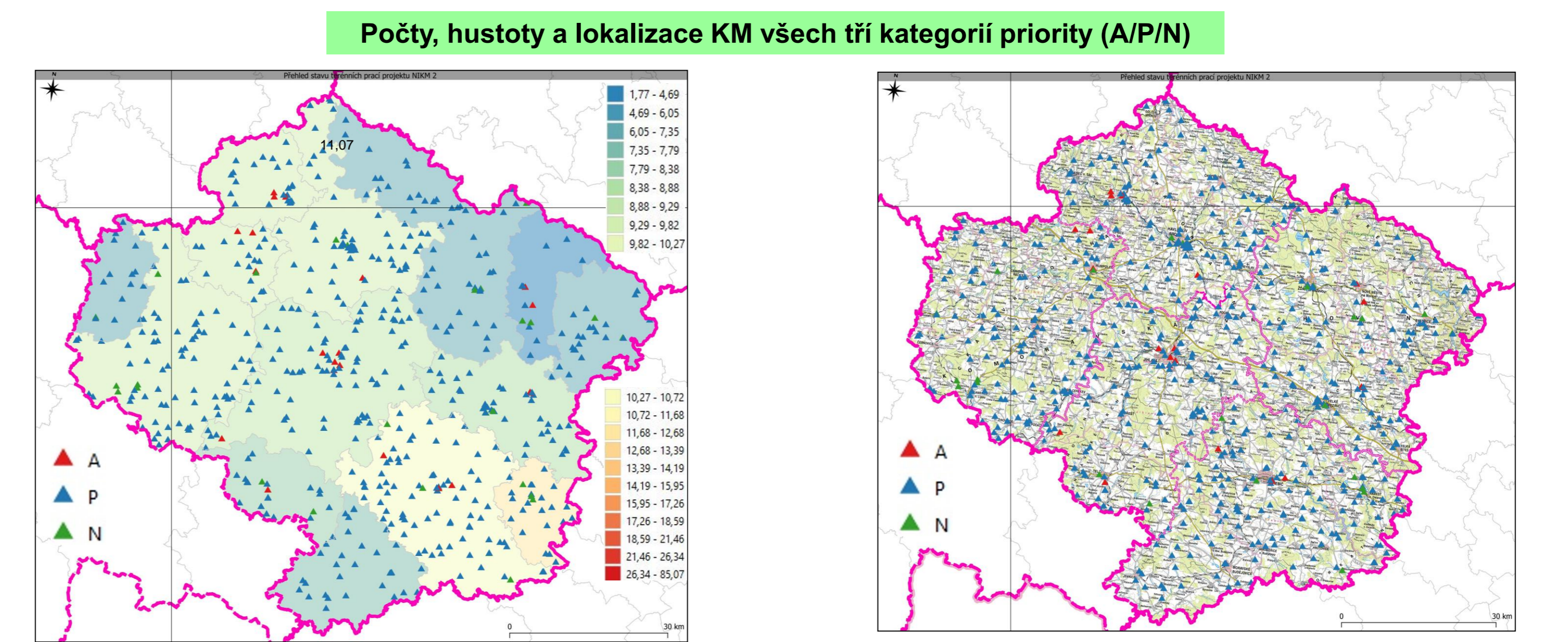
⁵ Zavedením této kategorie se zohledňuje kontaminace, jejíž sanaci budeme považovat za žádoucí, ale jejíž nutnost nedokážeme jednoznačně vyžadovat na základě existující legislativy ani analýzy rizik. Otevírá se tím například možnost, uplatňovat přírodní rezervaci v přírodní rezervaci ve srovnání s průmyslovou krajinou. Lze v takových případech předpokládat obecnou shodu v zájmu na snížení kontaminační zátěže.

⁶ Například: v rámci platného územního plánu změna administrativní budovy na dětskou školkou. Jiný příklad: změna územního plánu z průmyslové zóny na zónu bytové výstavby.

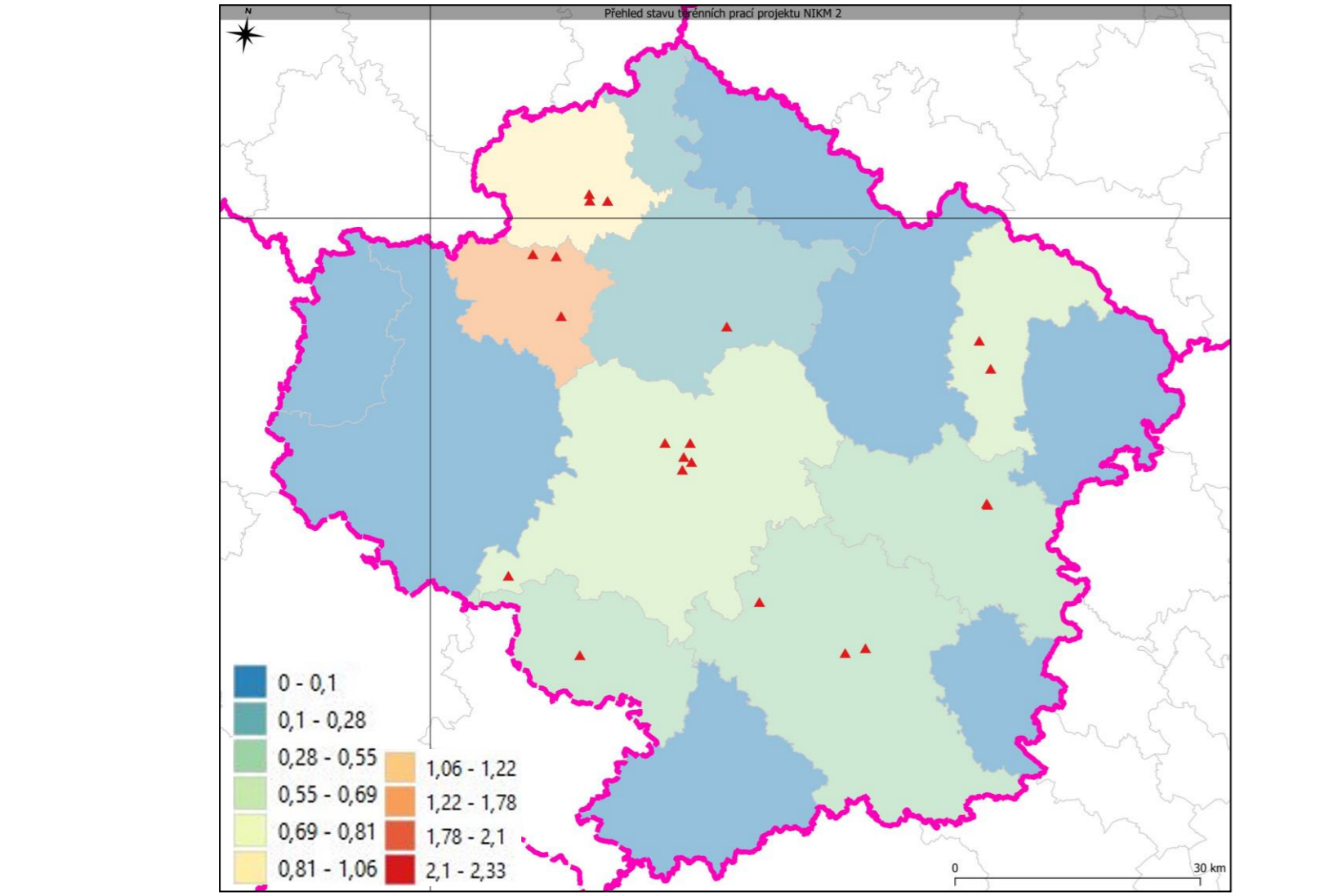
Počty a hustoty kontaminovaných míst na 100 km² ve SO ORP po dokončení inventarizace - stav k prosinci 2021 (100 % území ČR)

Lokalizace a hustoty kontaminovaných míst na 100 km² ve SO ORP kraje Vysočina podle kategorií priority

Hustoty a lokalizace KM kategorie A

Počty kontaminovaných míst v kraji Vysočina podle kategorií priorit jsou uvedeny v tabulce:

Kategorie priority	Počet lokalit	%
A	21	3,58
P	538	91,81
N	27	4,61
celkem	586	100,00

Těžiště výskytu lokalit kategorie A z pohledu hustot je na severozápadě a v centru kraje – v SO ORP Humpolec, Světlá nad Sázavou a Jihlava. Co do počtu vyniká SO ORP Jihlava – 6 lokalit. Kontaminovaných míst, na kterých je nutné nebo žádoucí provést nápravné opatření, tj. kategorie A (A3, A2, A1), je celkem 21 a představují 3,58 % všech lokalit.

Výskyt lokalit kategorie P je z pohledu hustot největší v pásu od severozápadu k jihovýchodu kraje s maximy v SO ORP Náměšť n. Oslavou a Třebíč. Z hlediska počtu vynikají SO ORP Třebíč (81), Jihlava (76) a Pelhřimov (74). Celkem je v kraji 538 lokalit této kategorie (P4, P3, P2, P1), tj. dominantních 91,8 % počtu lokalit všech kategorií. Obvyklý další postup u této kategorie je provedení průzkumu znečištění horninového prostředí a analýza rizik.

Výskyt lokalit kategorie N je z pohledu hustot nejvyšší na západě a východě kraje v SO ORP Náměšť n. Oslavou, Žďár n. Sázavou, Nové Město na Moravě, Pelhřimov a Telč. Nejvyšší počty vykazují SO ORP Pelhřimov (5) a Třebíč (4). Lokalit této kategorie (N2, N1 a N0) je celkem 27, což je pouhých 4,6 % všech lokalit. Jedná se o lokality, kde není nutno realizovat nápravná opatření nebo, kde již nápravná opatření byla úspěšně dokončena. Z hlediska dalšího využití území není nutné zachovat na lokalitách institucionální kontrolu.

Nejvíce záznamů všech tří kategorií je v SO ORP Třebíč (88 lokalit) - 15 % všech lokalit v kraji - a v SO ORP Jihlava (84 lokalit) - 14,3 % všech lokalit v kraji.

¹ Poznámka: potenciálně kontaminovaná místa jsou taková, kde můžeme znečištění horninového prostředí předpokládat na základě informací o historii využívání lokality nebo podle dalších indicií, kontaminace však zatím není vzorkováním potvrzena.

Podrobnosti k jednotlivým lokalitám jsou v databázi Systému evidence kontaminovaných míst (SEKM) – <http://sekm.cz>. Souhrnnou tabulku záznamů KM pro SO ORP je možno exportovat ve formátech .xlsx a .json.

Závěr:

- Pouhý počet kontaminovaných míst bez zohlednění jejich priorit není vhodný jako indikátor „ekologické zátěže“ pro zvolené správní obvody. Dosavadní zkušenosti s odstraňováním kontaminace z horninového prostředí, podzemních vod a staveb („staré zátěže“) odůvodňují předpoklad, že míra poškození životního prostředí a lidského zdraví kontaminantmi zjištěnými v evidovaných KM bude v pozitivní relaci s očekávatelnými nutnými náklady na průzkum a sanaci KM. Hlavní část nákladů, odvoditelných od již uskutečněných průzkumných a sanačních projektů, bude vázána na kontaminovaná místa kategorie A.
- U lokalit kategorie P lze předpokládat po provedení průzkumu kontaminace a analýzy rizik podstatnou redukci jejich počtu a převedení pouze menší části dnes evidovaných lokalit do kategorie A.
- Z hustot a z počtů u kategorií kontaminovaných míst ve SO ORP kraje Vysočina lze dovodit vyšší kontaminační zatížení území v pásu SZ – JV s maximy v SO ORP Humpolec, Světlá n. Sázavou, Jihlava, Náměšť n. Oslavou a Třebíč. Nejnižší kontaminační zatížení je v SO ORP Pacov na západě, Chotěboř, Žďár n. Sázavou, Nové Město na Moravě, Bystřice n. Perštejnem na severovýchodě a Telč a Moravské Budějovice na jihu kraje.

Podklady a zdroje: Szurmanová Z., Vodáčková E. et al. (2021): Krajská zpráva – Kraj Vysočina. Manuskript, 2021, Projekt NIKM 2. Společnost DEKONTA, VZ Ekomonitor, GEOTest – NIKM 2. Metodický pokyn MŽP pro práci se systémem SEKM 3. Věstník MŽP, ročník XXXI, leden 2021, částka 1, Metodické pokyny a dokumenty. Podklady a operativní dokumentace CENIA k projektu NIKM; <http://sekm.cz>